GILBERT BADIA, *Histoire de L'Allemagne Contemporaine*, 1917—1962, (Istoria Germaniei Contemporane, 1917—1962), t. I—II, Paris, Editions sociales, 1962, 342 + 399 p.

Dezvoltarea istorică a Germaniei în ultimele decenii continuă să se afle în centrul preocupărilor istoricilor şi publiciştilor din toate ţările. Explicaţia acestui fapt nu este greu de găsit. În decursul unei singure generaţii imperialismul şi militarismul german au dezlănţuit două războaie mondiale, care au provocat numeroase jertfe umane şi imense pagube materiale. În acelaşi timp, evoluţia într-un anumit sens a situaţiei internaţionale după cel de-al doilea război mondial dovedeşte că lecţiile aspre ale istoriei au fost date uitării. În R.F.G., cercurile monopoliste şi militariste, sprijinite din afară, sînt obsedate de ideea unui nou război, un război de revanşă. În slujba acestui scop sînt puse toate mijloacele, inclusiv cele ideologice. Nu întîmplător istoriografia reacţionară occidentală, în special cea vest-germană, urmăreşte pe toate căile să reabiliteze imperialismul şi militarismul german, care poartă răspunderea pentru catastrofa din 1945.

În opoziţie cu atitudinea istoricilor reacţionari apuseni, istoriografia marxistă evidenţiază rolul nefast al imperialismului, militarismului şi fascismului în istoria Germaniei, ca duşmani de moarte ai rînduielilor democratice, păcii, dezvoltării libere şi paşnice a poporului german.

Pe această linie, istoriografia marxistă a înregistrat, în 1962, un deosebit succes prin apariţia, la Moscova şi Paris, a două valoroase lucrări cu privire la istoria Germaniei în epoca contemporană. Prima dintre acestea o datorăm istoricului sovietic V. D. K u l b a k i n şi este intitulată „*Studii de istorie contemporană a Germaniei*[1], iar cealaltă, cu titlul *Istoria Germaniei contemporane*, asupra căreia ne vom opri în rîndurile de faţă, poartă semnătura istoricului progresist francez Gilbert Badia.

Istoricul francez este cunoscut ca un valoros cercetător în domeniul istoriei Germaniei din epoca imperialistă. Reamintim în această privinţă că el este autorul unei interesante monografii despre sfîrşitul republicii de la Weimar[2].

Recenta lucrare, cuprinzînd două volume, se bazează pe un vast material documentar, între care nu lipsesc documentele Partidului Comunist din Germania, operele conducătorilor de frunte ai mişcării comuniste germane şi internaţionale, literatura memorialistică, biografii, ca şi importante şi numeroase lucrări, marxiste şi burgheze, apărute îndeosebi în Germania şi Franţa. Autorul foloseşte însă într-o măsură mai mică bogata literatură sovietică, ceea ce ni se pare regretabil, avîndu-se în vedere valoroasele lucrări ale unor istorici din U.R.S.S. care au în sfera preocupărilor lor probleme ale istoriei contemporane a Germaniei. Sînt cunoscute şi unanim apreciate lucrările de sinteză şi contribuţiile privind diferite părţi sau probleme ale istoriei Germaniei dintre cele două războaie mondiale sau din perioada postbelică ale unor istorici sovietici ca I. S. D r a b k i n[3], G. L. R o z a n o v[4], V. B. U ş a k o v[5],

---

[1] *Ocerki noveişei istorii Ghermanii*. Soţekghiz, M., 1962.

[2] G. B a d i a, ***La fin de la République allemande (1929—1933)***, Paris, Ed. sociales, 1958.

[3] I. S. D r a b k i n, *Revoliuţiia 1918—1919 godov v Ghermanii. Kratkii ocerk* M., S o ţ e k g h i z, 1958.

[4] G. L. R o z a n o v, *Ghermania pod vlastiu faşizma (1933—1939 g. g.)*, M, Izd-stvo IMO, 1961.

[5] V. B. U ş a k o v, *Vneşniia politika Ghermanii v period Weimarskoi Respubliki*, M., Izd-stvo IMO, 1958; I d e m, *Vneşniia politika Ghitlerovskoi Ghermanii*, M., Izd-stvo IMO, 1961.

I. M. Melnikov[6], G. A. Deborin[7], V. G. Truhanovski[8], pentru a nu aminti decît pe cîţiva dintre ei.

Primul volum al lucrării lui G. Badia cuprinde perioada de după 1917 — dar cu o largă privire asupra dezvoltării istorice a Germaniei începînd de la sfîrşitul secolului al XIX-lea — şi pînă în ajunul preluării puterii de către nazişti. Perioadei de la instaurarea dictaturii fasciste şi pînă în zilele noastre îi este consacrat cel de-al doilea volum al *Istoriei Germaniei contemporane*.

Lupta forţelor progresiste ale poporului german, sub conducerea P.C.G., pentru o Germanie iubitoare de pace, cu un regim politic democratic, împotriva politicii agresive, de expansiune şi revanşă, a cercurilor monopoliste şi militariste ale imperialismului german a constituit una din problemele de bază asupra căreia autorul s-a oprit cu stăruinţă, acordîndu-i un spaţiu larg în lucrare.

Problemă mult dezbătută şi controversată, revoluţia din noiembrie 1918 este cercetată detaliat în toate etapele desfăşurării ei, evidenţiindu-se cauzele, caracterul şi forţele ei motrice, motivele înfrîngerii luptei proletariatului german, ca şi urmările acestei situaţii pentru dezvoltarea ulterioară a Germaniei. Cu mult interes, se opreşte autorul asupra rolului şi activităţii grupului „*Spartacus*", subliniind meritele şi greşelile lui; sînt descrise pe larg bătăliile de clasă ale muncitorimii germane împotriva reacţiunii, formarea sovietelor şi rolul acestora, asasinarea mîrşavă a celor doi conducători eminenţi ai mişcării revoluţionare, Karl Liebknecht şi Rosa Luxemburg. Revoluţia era victorioasă pretutindeni. „Victorie importantă — subliniază Badia — dar foarte facilă, căci n-a fost legată şi nu va antrena transformări profunde ale structurii administrative şi mai ales ale regimului economic al Germaniei" (I, p. 102). În focul luptelor revoluţionare a luat naştere partidul comunist (decembrie 1918) — moment de cotitură în istoria mişcării muncitoreşti germane.

Referindu-se la cauzele înfrîngerii revoluţiei germane, istoricul francez insistă mai ales asupra unora dintre ele, cum ar fi, de pildă, abilitatea burgheziei germane de a fi înţeles că cei mai buni aliaţi ai săi sînt social-democraţii majoritari, încrederea muncitorimii germane în aceştia din urmă; apoi faptul că revoluţia, care a avut împotriva ei un dublu aparat — „aparatul de stat şi aparatul partidului muncitoresc cel mai bine organizat" — „n-a angajat o bătălie, ci s-a lăsat să i se impună bătălii, în cursul cărora detaşamentele sale au fost bătute unul cîte unul" şi, în sfîrşit, abilitatea deosebită din partea aceleiaşi social-democraţii care a „confiscat" revoluţia, declarînd-o „o piesă terminată, abia ridicată cortina" (I, p. 135—136).

Eşecul revoluţiei a avut consecinţe grele pentru Germania: forţele reacţiunii, care nu au fost înlăturate şi a căror putere se va întări, vor aduce mai tîrziu fascismul la conducerea statului.

În ceea ce priveşte revoluţia din noiembrie 1918, considerăm că autorul trebuia să insiste mai mult asupra atitudinii puterilor imperialiste străine faţă de evenimentele revoluţionare din Germania şi să releve felul în care proletariatul internaţional s-a manifestat, prin diverse acţiuni, în sprijinul luptei muncitorimii germane.

După ce se ocupă de perioada avîntului revoluţionar dintre anii 1919—1923, autorul scoate în evidenţă activitatea partidului comunist în condiţiile creşterii tot mai accentuate a pericolului fascismului în Germania, lupta comuniştilor pentru unirea tuturor forţelor antifasciste, greşelile sectante în tactica partidului, dintre care amintim: aprecierea făcută social-democraţiei — luată în ansamblu şi calificată drept „social-fascistă" — ca principalul duşman al P. C. G. (I, p. 260—305), cerinţa instaurării puterii sovietice, într-un moment cînd (1932) „trebuiau strînse toate energiile pentru salvarea democraţiei" (I, p. 320), subaprecierea gradului pericolului fascist etc.

---

[6] I. M. Melnikov, *S. Ş. A. i ghitlerovskaia Ghermaniia 1933—1939 g.g.* M., Gospolitizdat, 1959.

[7] G. A. Deborin, *Al doilea război mondial*, Buc., Ed. Politică, 1960.

[8] *Istoriia mejdunarodnih otnoşenii i vneşnei politiki S.S.S.R.*, t. I—II (1917—1939, 1939—1945), pod. redacţiei prof. V. G. Trohanovscogo, Izd-stvo IMO, M., 1961—1962.

G. Badia arată că în perioada de după venirea naziştilor la putere lupta forţelor progresiste ale poporului german, în frunte cu comuniştii, nu a încetat, deşi a fost mult îngreunată. El subliniază eforturile depuse în acest timp de către P. C. pentru crearea unui larg front antifascist, prezintă formele de luptă împotriva ofensivei reacţiunii, pentru înlăturarea dictaturii oligarhiei financiare, în condiţiile grele ale ilegalităţii, sub imperiul terorii nemaipomenite, a urmăririlor, persecuţiilor şi asasinatelor ce constituiau atribute inseparabile ale dominaţiei hitleriste.

Oprindu-se asupra rezistenţei din Germania în vremea celui de-al doilea război mondial, istoricul francez pune în lumină rolul comuniştilor germani în lupta pentru zdrobirea fascismului, pentru libertate socială şi democraţie. Nu este lipsit de semnificaţie faptul că din cei aproape 15.000 de luptători antifascişti executaţi între 1941—1945, majoritatea erau membri ai P.C.G. (II, p. 201). Socotim necesar să subliniem că autorul trebuia să schiţeze un tablou mai amplu al mişcării de Rezistenţă dusă de popoarele din întreaga Europă împotriva cotropitorilor nazişti, pentru eliberarea naţională şi socială.

Un merit deosebit al lucrării îl constituie demascarea activităţii nefaste a social-democraţiei germane, a politicii colaborării de clasă cu burghezia, adoptată de liderii P.S.D., în pofida intereselor reale ale poporului german. Rolul trădător al acestuia s-a vădit cu pregnanţă în vremea revoluţiei din noiembrie, cînd liderii social-democraţi — Noske, Scheidemann, Ebert etc. — nu au avut teamă de „responsabilitatea" de a fi „cîini sîngeroşi" ai revoluţiei, făcînd cauză comună cu burghezia în scopul înăbuşirii în sînge a luptei proletariatului german. „Tragedia revoluţiei germane, scrie pe bună dreptate autorul, este istoria... acestei cîrdăşii (a social-democraţiei—n. n.) cu forţele cele mai reacţionare ale vechiului regim" (I, p. 106). Ulterior această politică trădătoare şi-a găsit expresia în sprijinul acordat de către social-democraţie pentru restabilirea şi întărirea poziţiilor economice şi politice ale cercurilor reacţionare în cadrul „republicii fără republicani" [9], aşa cum plastic caracteriza Gilbert Badia regimul de la Weimar.

O răspundere grea apasă asupra şefilor social-democraţi pentru instaurarea fascismului în Germania, între altele, prin politica lor de menţinere a sciziunii clasei muncitoare, prin respingerea nenumăratelor propuneri ale P.C. privind crearea frontului popular antifascist (II, p. 11—12), prin refuzul de a antrena la luptă, alături de comunişti, marea masă a membrilor partidului social-democrat pentru a se da riposta cuvenită ofensivei fasciste.

În cadrul *Istoriei Germaniei contemporane*, G. B a d i a analizează cu atenţie politica internă şi externă a burgheziei germane în timpul republicii de la Weimar şi al dictaturii fasciste. Subliniind faptul că în perioada anilor 1924 — 1933 s-au întărit poziţiile forţelor reacţionare, agresive şi revanşarde din Germania, s-au creat premisele pentru instaurarea dictaturii hitleriste, autorul reliefează, în acelaşi timp, rolul jucat de capitalul american şi englez în restabilirea potenţialului militar şi economic al Germaniei. Înainte de a se trata chestiunea cuceririi puterii de către Hitler, în lucrare se evidenţiază rolul jucat de partidele de dreapta în uşurarea ascensiunii viitorului dictator, politica pro-fascistă a guvernelor care s-au succedat la conducerea statului german înainte de 30 ianuarie 1933, ajutorul financiar şi politic acordat fascismului de către monopolurile germane (I, p. 317—319). Analizîndu-se cu atenţia cuvenită chestiunea ajutorului multilateral primit de către nazişti ca viitorii executori docili ai vastului program imperialist al Germaniei — de la magnaţii oligarhiei financiare interne, autorul nu insistă, în schimb, asupra sprijinului financiar şi politic acordat de monopolurile străine, mai ales de către cele din Statele Unite şi Anglia, mişcării fasciste germane şi venirii lui Hitler la putere, cît şi asupra considerentelor care au determinat atitudinea imperialismului internaţional în această problemă.

Pregătirea economico-militară şi politico-ideologică a Germaniei pentru război, mai ales după ce naţional-socialiştii pun mîna pe putere, constituie una dintre problemele cele mai interesante ale lucrării, căreia autorul îi rezervă un loc important în cel de-al doilea volum. Istoricul francez scoate mai întîi în evidenţă caracterul

---

[9] G. B a d i a, *La fin de la République allemande*, p. 14.

de clasă al dictaturii fasciste, subliniază că ea a fost instaurată cu deplina încuviințare a cercurilor monopoliste și militariste ale republicii de la Weimar, care urmăreau, pe această cale, să înfrîngă lupta maselor populare și să pregătească țara în vederea războiului. Realizarea acestui program de violență și cotropiri a stat în centrul atenției guvernului hitlerist, iar traducerea lui în fapt s-a intensificat după 1936, cînd s-a trecut la aplicarea planului de patru ani, care avea menirea să pună întreaga economie a Germaniei pe picior de război. Politica economică a celui de-al III-lea Reich a fost dictată în întregime de interesele capitalului monopolist german, de necesitatea întăririi continue a potențialului militar în scopuri agresive. Autorul aduce numeroase date care demonstrează în mod convingător faptul că marile monopoluri au realizat profituri fabuloase, ca urmare a sporirii creditelor de război și a însemnatelor mijloace financiare acordate de către stat cercurilor bancare și industriale, a introducerii legislației fasciste a muncii în întreprinderi, a reglementării monopoliste de stat, a concentrării producției și capitalurilor etc.

Sînt demne de consemnat paginile în care G. Badia se ocupă de analiza ideologiei național-socialiste, de pregătirea ideologică a războiului. Autorul aduce un plus de interes expunerii prin relatarea impresiilor personale culese din Germania anilor 1936 — 1938, cînd, în calitate de profesor de limbă franceză la diferite licee germane, a avut prilejul să facă îndeaproape cunoștință cu realitățile celui de-al III-lea Reich, lucru care i-a permis să dezvăluie procesul „prelucrării" ideologice a tineretului german, în special, în spiritul șovinismului, rasismului și revanșismului (II, p. 88—91).

Fără a aduce informații cu caracter inedit, în lucrare sînt analizate amănunțit acțiunile politice și diplomatice întreprinse de Germania hitleristă, pe plan internațional, în scopul creării unor condiții dintre cele mai favorabile pentru înfăptuirea cu succes a planurilor sale imperialiste. G. Badia dezvăluie și demască politica de concesii, de „înțelegere" și „neintervenție" promovate de puterile occidentale față de acțiunile Germaniei, arătînd că această politică urmărea, cu prețul sacrificării unor state mici europene, să canalizeze agresiunea Germană în direcția Uniunii Sovietice. Acesta era sensul faimoasei politici müncheneze, care, în cele din urmă, a dus la războiul mondial.

Ocupîndu-se de problemele privind istoria ultimului conflict mondial, autorul arată, la început, caracterul războiului în diferitele etape ale desfășurării sale, vorbește apoi despre situația internă a Germaniei în perioada anilor 1939 — 1945, referindu-se la adîncirea crizei politice și economice din țară, ca urmare a greutăților războiului, a înfrîngerilor suferite de armatele hitleriste, în special pe frontul de Răsărit.

Studiind campania militară din Vest a Germaniei din anul 1940, G. Badia amintește și de episodul bombardării orașului german Freiburg, care, așa după cum se știe, a servit drept pretext lui Hitler pentru dezlănțuirea atacului de la 10 mai. Autorul greșește însă atunci cînd scrie că Freiburg-ul a fost bombardat de aviația hitleristă „din eroare" (II, p. 136). În realitate, acest orășel a fost bombardat în mod premeditat din ordinul guvernului hitlerist care căuta un motiv pentru a justifica dezlănțuirea agresiunii în Vest. Escadrila care a îndeplinit această misiune era comandată de generalul Joseph Kammhuber, astăzi comandant al forțelor aeriene militare din cadrul Bundeswehr-ului vest german [10].

În *Istoria Germaniei contemporane* se acordă un loc însemnat pregătirilor de război ale Reichului hitlerist în vederea atacării statului sovietic, operațiunilor militare de pe frontul de Răsărit, unde s-au dat principalele bătălii din cursul celui de-al doilea război mondial. Referindu-se la importanța bătăliei de pe Volga, autorul o numește „o cotitură decisivă în desfășurarea războiului", care a avut nenumărate consecințe de ordin militar, politic și psihologic (II, p. 165) și de pe urma căreia Germania nu și-a mai putut reveni.

Atitudinea principalilor membri ai coaliției antihitleriste față de problemele reorganizării postbelice a lumii reprezintă încă o chestiune ce a reținut atenția au-

---

[10] *Istoria Velikoi Otecestvennoi voini Sovetscogo Soiuza, 1941 — 1945*, t. I, M., Izd-stvo Ministerstva Oboronî S.S.S.R., 1960, p. 220 — 221.

torului. Este reliefată, prin analiza propunerilor prezentate de către fiecare dintre puterile conducătoare ale Națiunilor Unite, — mai ales în problema germană, — cu prilejul conferințelor tripartite de la Teheran, Yalta și Potsdam, deosebirea existentă între țelurile urmărite de Uniunea Sovietică și scopurile imperialiste ale Statelor Unite și Angliei. În cadrul acestor conferințe, guvernul sovietic a militat pentru păstrarea unității Germaniei, pentru distrugerea rădăcinilor militarismului și fascismului german. Cu totul alta a fost poziția celorlalți doi parteneri din coaliția antihitleristă în ceea ce privește stabilirea statutului postbelic al Germaniei. Roosevelt, de pildă, a propus la Yalta împărțirea Germaniei în cinci și chiar în șapte state separate, iar premierul britanic Churchill s-a pronunțat, la rîndul său, pentru despărțirea ei în două state mari — Prusia și Germania de sud (II, p. 214—215). În cele din urmă, la conferința de la Potsdam a triumfat punctul de vedere sovietic, hotărîndu-se ca Germania „să fie tratată ca o entitate economică unică" (II, p. 214).

În ultima parte a volumului II, autorul se ocupă de apariția și evoluția celor două state germane în perioada de după 1945.

Țelurile politice ale aliaților și măsurile luate în zonele respective de ocupație; succesele obținute de R. D. Germană pe drumul construirii socialismului, sprijinul acordat noului stat de către lagărul socialist, politica consecventă de pace promovată de primul stat german în care puterea aparține celor ce muncesc, lupta Germaniei răsăritene pentru restabilirea unității și o cale democratică de dezvoltare a întregii țări — iată încă cîteva aspecte care îl preocupă în mod deosebit pe autor.

În contrast cu atitudinea Uniunii Sovietice în reglementarea problemei germane, Gilbert Badia reliefează poziția diferită adoptată de către puterile occidentale, care nu au procedat la măsuri radicale pentru distrugerea rădăcinilor militarismului și fascismului în zonele lor de ocupație. Încălcînd prevederile acordurilor de la Yalta și Potsdam, acestea au contribuit, prin sprijinul economic și politic, la formarea unui nou focar de permanentă încordare în centrul Europei prin crearea statului de la Bonn — instrument docil al monopolurilor și militariștilor vest-germani. Ignorînd învățămintele istoriei și netinînd seama de noile condiții existente în lume după cel de-al doilea război mondial, forțele reacționare din S.U.A., Anglia și Franța, reeditează politica müncheneză, propunîndu-și să facă din militarismul german o „forță de șoc" pentru un nou război îndreptat împotriva lagărului socialist.

Prezentarea generală ar fi incompletă dacă nu am releva încă un merit al lucrării lui Gilbert Badia, și anume combaterea numeroaselor încercări de falsificare a istoriei Germaniei întreprinse de către istoriografia burgheză reacționară și îndeosebi cea din R. F. Germană. Autorul Istoriei Germaniei contemporane polemizează cu istoricii vest-germani care depun eforturi susținute pentru a ascunde cauzele adevărate ale „sfîrșitului lipsit de glorie al Republicii de la Weimar" și pentru a reabilita acele forțe ale reacțiunii germane care au adus pe Hitler la putere (I, p. 328—329). Sînt demascate, de asemenea, afirmațiile acelor istorici care încearcă să opună Wehrmacht-ul regimului nazist, declarînd că armata ar fi fost, chipurile „victima naivității sale politice, jertfa cinismului monstruos al lui Hitler" (I, p. 322).

În lucrarea sa, G. Badia respinge teza acreditată de către falsificatorii istoriei din Occident potrivit căreia puterile apusene au cedat în problema Anschluss-ului și în chestiunea cehoslovacă datorită „incapacității" sau „slăbiciunii" lor militare în comparație cu Germania. În același timp, el combate afirmațiile calomnioase ale istoricilor burghezi care susțin că în anul 1938 Uniunea Sovietică ar fi refuzat să-și îndeplinească obligațiile asumate față de Cehoslovacia.

Cu aceeași vehemență, se ridică istoricul francez împotriva versiunii potrivit căreia, pe linia încercărilor de reabilitare a imperialismului german, Hitler ar fi singurul vinovat pentru izbucnirea războiului. Relativ la aceasta, autorul scrie: „Acest război nu l-a dorit numai Hitler. El a fost susținut și încurajat de marea burghezie germană, care se va îmbogăți serios în cursul conflictului", precum și de către cercurile militariste din Germania (II, p. 125—126).

Cele două volume ale lucrării lui Gilbert Badia înbogățesc istoriografia marxistă franceză cu o nouă și interesantă lucrare relativ la istoria Germaniei în perioa-

de contemporană. „Este vorba — apreciază Jean Dautry — de o operă unică în limba franceză, al cărei echivalent nu există chiar în limba germană" [11].

G. Badia își începe lucrarea cu o apreciere pe deplin întemeiată în perspectiva realității istorice: dacă „Franța are probleme", atunci „Germania este o problemă". Analizînd în spirit critic istoria Germaniei din ultimele cinci decenii, autorul pledează pentru ca lecțiile acesteia să nu fie uitate, pentru ca reglementarea problemei germane să se facă în conformitate cu interesele reale ale poporului german și ale păcii, pentru ca Germania să nu mai constituie pentru Europa și pentru întreaga lume o „problemă".

I. Seftiuc

Д. Б. ЛЕВИН: **„Дипломатия. Ее сущность, методы и формы" (Diplomația. Esența, metodele și formele ei), Москва, Изд-ство социально-экономической литературы 1962, 175 p.**

În cursul ultimilor ani asistăm la creșterea considerabilă a rolului diplomației în cadrul relațiilor internaționale. Pornind de la această constatare, cunoscutul specialist sovietic în domeniul dreptului internațional, D. B. Levin, și-a propus să întreprindă în cea mai recentă carte a sa cercetarea multilaterală și elucidarea problemelor privind esența, metodele și formele diplomației. Fără a fi nicidecum o istorie abreviată a diplomației de-a lungul veacurilor, lucrarea autorului sovietic are un caracter cu totul diferit, tratînd diplomația ca o știință și ca o artă. În cele cinci capitole ale cărții, Levin abordează unele probleme de cea mai mare însemnătate ale diplomației în genere, cum ar fi: definirea ei, diplomația și politica externă, diplomația ca știință și artă, diplomația și regimul social-politic al statului, diplomația și dreptul internațional.

În primul capitol, Levin face un scurt istoric al termenului de diplomație, oprindu-se îndeosebi asupra definirii ei. Amintind că termenul respectiv provine de la cuvîntul grecesc „diploma", autorul arată că el a căpătat o accepțiune apropiată de cea actuală de-abia la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, cînd prin diplomație a început să se înțeleagă atît activitatea statului în domeniul relațiilor internaționale, cît și cea a organelor lui speciale sau a persoanelor care se ocupau cu această îndeletnicire. În ceea ce privește definirea propriu-zisă a diplomației, autorul constată că în literatura de specialitate există în prezent mai multe definiții. Referindu-se la acelea formulate de către cei mai reputați autori burghezi (Rivier, Flasson, Nicolson etc.), Levin combate încercările acestora de a ascunde caracterul de clasă al diplomației în general. Subliniind pe bună dreptate că definiția completă a diplomației *trebuie să cuprindă în mod obligatoriu toate laturile sale esențiale*, autorul apreciază că, după părerea sa, prin diplomație se înțelege „activitatea oficială a șefului statului, guvernului și a organelor sale speciale pentru relațiile externe în vederea înfăptuirii — pe calea tratativelor, a schimburilor de note sau prin alte mijloace practice — a sarcinilor și țelurilor politicii externe a statului respectiv, determinate de interesele clasei conducătoare, precum și pentru apărarea drepturilor și intereselor statului peste hotare" (p. 13).

În lucrarea sa, Levin analizează îndeaproape raportul existent între diplomația și politica externă a unui stat. Adeseori, în limbajul zilnic se vorbește despre „succesele diplomației" sau cele ale politicii externe, despre „principiile diplomației" sau despre „principiile politicii externe". Cu toate acestea, între cele două noțiuni nu există o identitate perfectă. Fiind unul dintre mijloacele pentru înfăptuirea politicii statului pe plan extern, este cît se poate de clar că diplomația nu poate acoperi

[11] „La Pensée", nr. 107/1963, p. 118.